

POSTANOWIENIE

27 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 27 kwietnia 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa E. J. i B. N.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 12 stycznia 2022 r., I ACa 997/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów E. J. i B. N. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód Bank S.A. w Warszawie wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 12 stycznia 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie i rozpoznanie sprawy co do istoty.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na oczywistą zasadność skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dla uznania skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną, nie wystarczy wskazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa, lecz należy także wykazać, że doszło do takiego właśnie naruszenia – oczywistego i widocznego *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej oraz wynikającej już z treści skargi (tak w szczególności postanowienia SN: z 4.07.2019 r., V CSK 80/19;; z 29.03.2019 r., V CSK 321/18;; z 13.06.2018 r., II CSK 71/18; z 26.02.2016 r., V CSK 518/15;; z 3.12.2014 r., III PK 75/14;; z 18.09.2012 r., II CSK 179/12;; z 8.03.2012 r., III SK 36/11;; z 3.02.2010 r., II PK 304/09;; z 11.12.2009 r., II PK 223/09; z 25.02.2008 r., I UK 339/07;; z 22.01.2008 r., I UK 218/07; z 20.06.2007 r., II CSK 184/07, z 16.09.2003 r., IV CZ 100/03;; z 10.01.2003 r., V CZ 187/02).

Oczywiste naruszenie prawa zachodzi wówczas, gdy błąd w interpretacji lub stosowaniu prawa jest widoczny bez pogłębionej analizy wchodzących w grę przepisów (tak postanowienia SN: z 26.02.2008 r., II UK 317/07; z 5.10.2007 r., III CSK 216/07; z 19.03.2004 r., II PK 4/04; z 17.10.2001 r., I PKN 157/01; z 26.02.2001 r., I PKN 15/01).

Dodatkowo należy stwierdzić, że dla spełnienia podstawy oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie jest wystarczające, aby sąd w sposób oczywisty naruszył prawo, naruszenie to musi mieć oczywisty wpływ na rozstrzygnięcie, i to w taki sposób, aby orzeczenie mogło być uznane za bezprawne (tak SN w postanowieniach: z 10.04.2018 r., I CSK 730/17; z 22.03.2018 r., III CSK 296/17; z 29.09.2017 r., V CSK 162/17; z 9.05.2017 r., I CSK 686/16;; z 25.01.2017 r., IV CSK 384/16; z 2.06.2016 r., III CSK 113/16, z 26.11.2015 r., II PK 112/15).

Biorąc powyższe pod uwagę nie można uznać aby sąd apelacyjny wadliwie zinterpretował przepisy prawa.

Jako uzasadnienie oczywistej zasadności skargi pozwany wskazał, że po pierwsze, Sąd Apelacyjny błędnie uznał, iż kredytobiorca pozostaje dysponentem skutków prawnych płynących ze stwierdzenia niedozwolonego charakteru postanowień indeksacyjnych. Skarżący wywiódł to ze stwierdzenia zawartego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że „konsument w tym zakresie ma swobodę podjęcia ostatecznej decyzji, czy chce zrezygnować z ochrony przed nieuczciwymi warunkami umownymi (abuzywnymi...s. 27). Oznacza to, zdaniem skarżącego że

ocena czy umowa może dalej obowiązywać leży tylko i wyłącznie w gestii kredytobiorcy. Po drugie, skarżący podniósł, że jeden z kredytobiorców, tj. E. J. na żadnym etapie sprawy nie została poinformowana w sposób pełny i wyczerpujący o skutkach stwierdzenia nieważności umowy kredytu, pomimo iż obowiązek taki ciążył na Sądzie orzekającym.

W tym kontekście nie można uznać, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona a powód by wykazał oczywiste naruszenia prawa. W zaskarżonym wyroku Sąd uznał, że umowa kredytu jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.), gdyż zawiera niedowolne postanowienia umowne, których eliminacja (§ 7 ust 1, § 11 ust. 4 umowy) skutkuje upadkiem umowy. Wniosek ten sformułował i szeroko uzasadnił sąd i to sąd w niniejszej sprawie określił ostatecznie konsekwencje prawne stwierdzonej abuzywności klauzul umownych.

Jeżeli chodzi o skutki stwierdzonej abuzywności, to jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. np.: wyrok TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18; wyrok SN z 29 października 2019 r., IV CSK 308/18; wyrok SN z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18) w razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego (indeksowanego) do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula konsumencka dotycząca sposobu tej denominacji, rozpatrzyć należy kilka możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to stwierdzenie nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (*essentialia negotii*) umowy nazwanej kredytu bankowego. Druga to przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żadne dodatkowe postanowienia. Trzecia, to przyjęcie, że umowa jest ważna i jej uzupełnienie przez sąd przez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu waloryzacji. Obecnie przyjmuje się za wiodącą pierwszą z zaprezentowanych powyżej możliwości (zob. m.in uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK

632/17, z 7 lutego 2023, II CSKP 1541/22). Określając skutki występującej abuzywności, sąd w świetle orzecznictwa powinien brać pod uwagę stanowisko konsumenta w tej kwestii. Nie oznacza to oddania decyzji o skutkach wadliwości umowy wyłącznie do gestii konsumenta -kredytobiorcy. Nie można też uznać, że miało to miejsce w niniejszej sprawie.

Z orzecznictwa wynika, że należy rozstrzygnąć w sprawie jakie stanowisko reprezentują konsumenci w przypadku, jeżeli Sąd dojdzie do wniosku, że analizowana klauzula ma charakter abuzywny, określając główne świadczenia stron (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22 i powołane tam orzecznictwo). Sąd Najwyższy podkreśla, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). Kwestia obowiązku informacyjnego była analizowana także w orzecznictwie.

Realizując obowiązek informacyjny sąd rozpoznający sprawę powinien wykorzystać stosowne instrumenty procesowe, w tym także te przewidziane w art. 156¹ i 156² k.p.c. Przewodniczący ma zatem obowiązek pouczyć konsumenta o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów, tj. w szczególności o tym, czy - w ocenie sądu - istnieje możliwość utrzymania umowy po wyeliminowaniu z niej klauzul abuzywnych i jakie będą następstwa dalszego funkcjonowania stosunku prawnego o takiej treści (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). W takiej sytuacji możliwe będzie przyjęcie, że konsument jest należycie poinformowany o skutkach uznania danej klauzuli umownej za abuzywną i podjął świadomą decyzję co do udzielenia mu ochrony na podstawie dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95, s. 29) oraz art. 385¹ k.c. (por wyrok II CSKP 883/22).

W sprawie ustalono, że powód został poinformowany o możliwych skutkach prawnych zaistniałej abuzywności (rozprawa z 2 września 2020, k. 116).

Przyjmując, że E. J. nie została poinformowana o skutkach zaistniałej abuzywności, to jednak strona powodowa oświadczyła w odpowiedzi na skargę, że w toku procesu w wystarczający sposób zapoznała się z kwestią skutków eliminacji niedozwolonych klauzul umownych i skutku w postaci nieważności umowy które oceniła jako korzystne dla siebie, podtrzymała też w swoim stanowisku wolę utrzymania zaskarżonego wyroku.

Reasumując zaniechanie przez sąd dokonania takiego pouczenia nie można jednak rozpatrywać w ramach błędu proceduralnego, który uzasadniałby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności, gdy taki argument podnosi strona przeciwna, zainteresowana obowiązywaniem umowy.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.